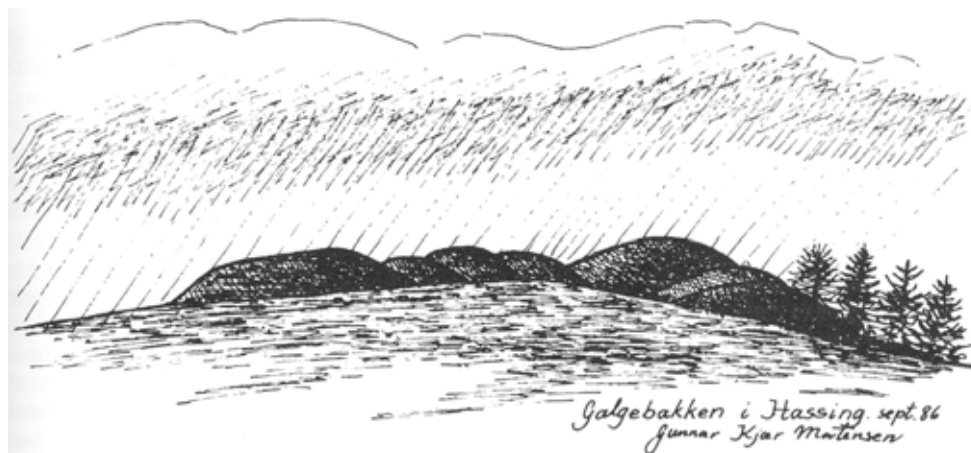

En henrettelse i Hassing

Af Elly Mardal

Heksegrave, som der tales meget om for tiden, eller grave med henrettede kvinder og mænd, har altid gennem tiderne været betragtet som noget uhyggeligt. Det har vel også været til skræk og advarsel for den øvrige befolkning.

Heksene, der brændtes på bål og de, der havde forvoldt deres egen død, kunne ikke begraves i hellig jord, men der blev for det meste set gennem fingre med, at deres pårørende ved nattetide løftede liget over kirkediget og begravde det på kirkegården.

Disse ulykkelige mennesker blev også undertiden begravet i sogneskellene, fordi ingen ville kendes ved deres jordiske rester.

Her på egnen er der også foretaget flere henrettelser, viser vore justits- og domsprotokoller.

Galgebakke i Hassing

Alene navnet fortæller om en henrettelsesplads. Her er en beretning om en ulykkelig, fattig kvinde, der fandt sit hvilested nær derved.

Den 6. februar 1713 gik Maren Jensdatter fra Hassing op til Hassinghede for at slå lyng, da fødslen overraskede hende, så hun i ensomhed fødte sit barn, som hun mente, var dødt ved fødslen. Men med denne fødsel i dølgsmål blev Maren's skæbne beseglet.

Hvor Maren er født, oplyses der ikke noget om i justitsprotokollen, kun at hun omkring år 1700, sammen med sine forældre var kommet til Hassing fra Ryttergodset.

Men hvor på egnen, hun er født, har ikke kunnet findes. Faderen hed Jens og var død før

katastrofen, medens moderen Kirsten Kjeldsdatter boede i Hassing.

Ryttergodset eller Kongens gods her i Thy blev solgt til private eller andre godsejere i begyndelsen af 1700-tallet, det meste i 1716, da langt de fleste skøder tinglæses.

Her er et uddrag af justitsprotokollen for Vestervig amt anno 1713.

Rygtet

Der var stor postyr i Hassing den 8. februar 1713, rygtet ville vide, at en kvinde havde født i dølgsmål, og mistanken var faldet på Maren, uagtet hun for præsten, én af de sidste søndage før hun var til alterets sakramente, havde benægtet at være frugtsommelig.

Det uhyggelige fund

6. februar 1713 havde Maren født et fuldt udvokset drengbarn i dølgsmål oppe i Hassing hede, alene uden nogen folks overværelse. Det samme barn havde hun lagt i en vild hede i noget slaget lyng og dækket det med lyng.

Den tredje dag efter at være blevet bedre tilpas ovenpå fødslen, gik hun atter op i heden til barnet med et linklæde, som hun syede det ind i, og lagde det atter tilbage i lyngen og dækkede det til! Da det ved Guds forsyn blev åbenbaret ved en liden pige, den 11-årige Maren Nielsdatter, som med familiens hund gik op i heden, hvor den opstøvede og skræbde det døde foster frem af lyngen. Den lille pige tog det op og bar det hjem til forældrene, Niels Svendsen og Kirsten Madsdatter, hvor hun lagde det på en

kiste i stuen.

Stævningen

Allerede den 16. februar, kun 10 dage efter fødslen, var kongelig Majestæts Herredsfoged Valentin Beyer af Damsgård i Grurup, tillige med sine domsmænd indkaldt, for at afsige dom over Maren Jensdatter.

Disse domsmænd var: Niels Sørensen af Løgstrup, Lodbjerg, Hans Sørensen af Kjallerup, Michel Larsen af Brogård i Bedsted, Peder Jensen af Villerslev, Anders Jespersen af Stagstrup, Lars Christensen af Dybdal, Skyum, Niels Christensen Hjortzvang af Gytrup, Sønderhå og Mads Madsen af Tøttrupgård.

Anklagen

Foruden de nævnte domsmænd mødte velfornemme Sr. Hans Carsten Langballe af Nørhågård, som på kongl. Majest. Justitsråd og amtmand Friederich Birchenbuchs vegne i anledning af en missive, dateret 8. februar af herredsfoged Beyer og sognepræsten Hr. Hans Jentofft af Hassing, i anledning af den ekstraordinære ulykke, der er tildragen os her i Hassing sogn, og som misdæder er anholdt Maren Jensdatter, som bevares med vagt efter ordre fra Mons. Langballe på amtmandens vegne: for at tiden ej skal gå unyttig bort, har vi overtalt Morten Larsen i Hassing, til at huse hende, da Maren Jensdatter ingen mand eller husbond haver, så forlanges efter ordre og anstalt om fangens underholdning, samt også husværelsesvagt og tilsyn efter loven.

Desuden indkaldtes som vidner Niels Svendsen og hustru Kirsten Madsdatter sammen med deres 11-årige datter Maren, misdæderskens moder Kirsten Kjeldsdatter tillige med Else Larsdatter, der boede i samme hus. Tilstæde var også Ole Pedersen af Gisselbæk og Jens Christensen Smed af Visby, som vidner sammen med sognepræsten Hans Jentofft af Hassing og Villerslev menigheder.

Tilståelsen

Maren Jensdatters skriftlige tilståelse af 8. februar blev fremlagt i retten. De 2 mænd, der havde synet liget af det lille barn, Oluf Andersen og Jens Nielsen, begge af Visby, bekræftede deres syn af det lille uskyldige fødte drengbarn,

Struense og Brandt på hjul og stejle.

for at det kunne begraves i christelig jord, uagtet moderens store skyld. Barnet var fuldt udvokset med hår på hovedet, normale lemmer, og der var ingen sår eller anden skade at se på fostret, ej heller kvælertag.

Den 11-årige Maren Nielsdatter forklarede derefter, at hun onsdag morgen den 8. februar, mens hun stod ved sin faders tørvestak, hvor hun skulle hente tørv til kakkelovnen, så Maren Jensdatter gå syd på ad vejen til Hassing hede.

Maren Nielsdatter gik bag efter hende til Baunen, hvorfra hun så, at Maren, det døde barns moder, sætte sig ned ved noget lyng, som var slaget ved Michelsdags tid, det var Maren Jensdatters egen lyng. Imidlertid sad Maren Nielsdatter tæt derved på Baunen, hvor hun ville se, hvad Maren ville gøre, eftersom rygtet gik om hende, at hun havde født et barn. Da Maren Jensdatter havde forladt heden, gik barnet hjem til moderen, og spurgte om lov til at gå op i heden for at se, hvad Maren havde lavet deroppe. Efter at have indhentet tilladelsen, løb hun atter op i heden fulgt af deres hund, hvorefter det uhyggelige fund blev gjort, hvilket både Niels Svendsen og hustruen kunne bekræfte var, som deres datter havde fortalt.

Derefter bekræftede Maren Jensdatter selv sin skriftlige tilståelse, og forklarede efter nærmere tilspørgsel, at hverken hendes moder eller andre

havde tilskyndet hende til omtalte ugerning, hvilket hun nu fortryder af sit ganske hjerte, da hun nu er kommen i sin store ulykke, desuden oplyste hun at faderen til barnet var Christian Larsen i Hassing.

Efter forespørgsel fortalte hun hvem, hun havde arbejdet for i Hassing, siden familien var flyttet dertil; en del af disse folk var tilstæde her, nemlig: Niels Svendsen, Jørgen Pedersen, Anders Nielsen og Jens Smed, hvad disse mænd bekræftede var rigtig, tillige gav de hende et godt skudsmål, hvorefter Maren anmodede om en nådig dom.

Den lokale dom

De før nævnte 8 domsmænd, dømte hende efter de foreliggende oplysninger:

De kunne ikke anderledes dømme hende, end til at have sit liv forbrudt, og som en manddræber at ansees og agtes, såsom hun sit foster havde ombragt, og det efter lovens 6te bogs 6. kapitel 8, 9. og 10. artikel, for samme mord og uchristelige grove gerning, bør Maren Jensdatter af Hassing, at miste hals og hendes hoved at sættes på en stage, på det sted i heden, hvor barnet først blev fundet.

Dette til stadfæstelse under vore forseglinger.

*Hans Sørensen, Niels Sørensen,
Anders Jespersen, Mads Madsen,
Laurits Christensen Dybdahl, Peder Jensen,
Niels Hjortzvang, Michel Larsen,
Hans C. Langballe.*

Forsvaret i Landstinget

Denne lokale dom blev derefter indanket for Landstinget i Viborg, hvor Maren for første gang får en forsvarer, nemlig Procurator Jens Kjerulf. Her blev det forklaret, at Maren, da hun kom i barselnød, og imod sin villie kom til alene at føde sit dødfødte barn i heden, fortælles nu, at medens hun var i den største nød, hørte hun en vogn, der kom kørende på vejen, som hun forsøgte at kalde til sig ved at råbe, men vognens raslen havde vel forhindret kusken i at høre hendes nødråb, hvorefter hun var krøbet hen til vejen, hvor hun havde håbet, der ville komme hjælp og redning for hende. Efter at have født og samlet en smule kræfter var hun gået hjem til Hassing, hvor hun lå i sengen i 2 dage; men den tredje dag var hun stået op og gået til heden for at sy fostret ind i et linklæde og atter lagt det tilbage, hvorefter hun vandrede tilbage til

Hassing for at rådføre sig med smukke folk, om hvorledes hun skulle få sit foster begravet på christelig vis. Men skæbnen kom hende i forkøbet ved opdagelsen på samme tid, ved den lille 11-årige pige.

Maren ville selv være gået til sit barns fader, Christen Larsen Sund, for at få ham til at ægte sig, og som hun selv siger, jeg blev jo dømt samme dag, uden at kunne få nogen hjælp eller rådgivning, og vidste intet om, at der kunne søges opsættelse af sagen.

Barnet gik jeg på nær 9 uger til tiden med, hvilket er i Guds sandhed, at jeg aldrig har gjort det ondt, ikke heller omlivet samme foster, det vil jeg med min saligheds ed holde for de gode herrer, med det som er i Guds sandhed.

Med dette foreskrevne indlæg og forklaring håber jeg den fromme Hr. Landsdommer, ved sin gode dom, vil befri mig fra døden og ikke lade mig aflive, da jeg intet blod har udgydt og er uskyldig dømt. Finder de herrer at jeg er uskyldig, så skal Gud give dem det evige liv til evig salighed, og aldrig skal jeg glemme en sådan velgerning dag eller nat, hvis de lader mig nyde anden nådig straf efter deres samvittighed.

Dateret 22. marts 1713.

Dommen blev dog stadfæstet ved Landstinget i Viborg, og Maren Jensdatter blev henrettet i Hassing, som dommen var afsagt.

Executionen

Anno den 4. april 1713 haver jeg underskrevne Andreas Liebknecht, Skarpretter over Ålborg Stift, gjort execution på indbemeldte misdæder Maren Jensdatter af Hassing, hvorfor Amtmandens fuldmægtig Hans Carsten Langballe af Nørhågård, har betalt mig efter kongelig majestæts ordre og befaling.

Regning	rd	mk	sk
1. For halshugning med sværd	10	0	0
2. For hovedet at sætte på stage	2	0	0
3. For spigeret at slå hoved fast med	0	1	8
4. Min fortæring frem og tilbage fra Ålborg og til retterstedet ved Hassing er 12 mil	3	0	0
5. Vogn frem og tilbage	5	2	4
Ialt er mig betalt	21	4	4

Hvorved jeg vedbørlig og taknemlig qvitterer.

Datum Hassing ut supra.

Andreas Liebknecht.

Kilde: Sydthy Årbog 1986, side 41-44.